

894.362

Uh - 92

Մատենադար ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Թիւ 5

ՄԻՇԻՆ ՄԱԷ ՄԷՎ

ՈՒՐԱԽ ՕՊԵՐԷՏ ՉՈՐԱ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԹԱԹԱՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻՅ

Թարգմանեց եւ Հայ բնմի յարմարեցրեց Մ. Տ.—Յ.

Հրատարակիչ՝ Լ. Ն. ՍԷՄԵՐՃԵԱՆ

ՅՊԳՐ. Մ. ՏԷՐ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

1920

Կ. Պոլիս

894.362

Ա-92

Ս. Բէկ. — Իմացայ, իմացայ, այ օրինազ (Ներսէսն ու մանուկը)
կապան, Գիւղօհրան): Դէ՛, արի, էլի, առջ արի: Տես-
նում ես, քո այս քրոջ որդին ինչ օրինազն է հղի: Դէ,
հիմի ինչ կասես, երեք մանէթ փող, մի մուլ, և մի գլուխ
չաքար, ու գործը պրծնի դնայ:

ԽԱՆՍ. — Ինչ տես, Աստուած շնորհաւոր անի:

ԲՈՂՈՐԸ. — Ամեն, ամեն:

Ս. Բէկ. — Երեխեքք առնը մինակ եմ թողել Ասկիար,
ուղարկեցիք թող այստեղ գան:

ԱՍԿ. — Այս բոլէիս ուղարկեմ: (Գնում է):

Ս. Բէկ. — Աստուած վկայ, ուրախութիւնիցս կարծում
եմ, որ բոլորովին ջախելացայ: (Առաջ շրջելով) այսինքն ծեր
էլ չեմ, մի կարե՞տղայ եմ: Կեցցեմ:

ԱՍԿ. — (Մտնելով) Դրկեցի:

ՍԻԻԼ. — (Ներսէսն ու մանուկը) Բարեւ ձեզ:

Ս. Բէկ. — Վա՛յ, Սիւլէյման, Աստուծոյ բարին, քո այս
բարեկամդ ինչ օրինազն է հղի: Ահագին փորձանք բացից
մեր գլխին:

ՍԻԻԼ. — Այս շատ օրինազն է, և չգիտեմ, թէ ումնից
է սովորել այդ բաները:

ԱՍԿԵՍՐ. — Ինչպէս թէ ումնից եմ սովորել, միթէ այս
բոլորը սովորեցնողը դու չէիք: Ահա թող խալաս տես:

ԽԱՆՍ. — Ճիշտ է, ճիշտ է:

Ս. Բէկ. — Այդպէս ուրեմն, Սիւլէյման, ես քեզ այդպէս
չէի կարծում, դու այս բաները սրտեղից ես սովորել:

ՍԻԻԼ. — Ես եմ հնարել, բէկ:

Ս. Բէկ. — Այ, քո գլուխդ տալի:

ՍԻԻԼ. — Լա՛ւ, Գիւղօհրան սա՛ է:

ԱՍԿ. — Այո՛, սա է:

ՍԻԻԼ. — Իսկ տեսածը ուրիշ էր:

Ս. Բէկ. — Դու երեւի Ասկային ես տեսել:

ՍԻԻԼ. — Ասեան ս՞վ է:

Ս. Բէկ. — Եզրօրս աղջիկն է:

ՍԻԻԼ. — (Ուրախ) Դէ որ այդպէս է. էլ ես ինչո՞ւ եմ

Գ Ր Ա Տ Ո Ւ Ն Գ. ՀԱՐՏԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

Կ Ե Դ Ր Ո Ն Ա Տ Ե Ղ Ի
Կ. ՊՈԼԻՍ ԶԱՔՄԱՔՃԸԼԱՐ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ԽԱՆ

Մ Ա Ս Ն Ա Ճ Ի Ի Ղ Ե Ր
ՍԿԻՏԱՐ, ՖԸՍՏՈՔ ԱՂԱՃ ՅԻԻ 59
ԶՄԻՌՆԻԱ. ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻՆ ԴԵՄ

Ո Ր Ծ Ս Լ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր
ԵՐԵՒԱՆԻ, ԹԻՖԼԻՋԻ, ՄԵՐՍԻՆԻ, ԳԱԶԻՐԷԻ, ՆԻԻԵՕՐՔԻ
Եւ զանազան հայաշատ քաղաքներու մէջ

Գրաստներ ունի նոյն միջոցով մը ամեն տեսակ միջոցական
և դպրոցական գրքերու, կ'ստանանք նաեւ զանազան փայտերի
եկած յանձնարարութիւններ շուսափոյր կատարելու պայմանաւ:

ԳՐԱՏԱՆ ՆԵԱՆԱԲԱՆՆ Է ԱՐԱԳ ԵՒ ՃԵԳՐԻՏ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

Փոքրիկ զաղափաւ մը կողմէն համար հոս կը ներկա-
յացնենք ցուցակ մը հետեւեալ գիւմերով:

ԱՌԱՆՅ ԴԱՒԱՆԱՆՔԻ	Հէնրիկ Սէնկէվիչ	600	Էջ	100	ՂՐԶ
ՅԱՐՈՒԹԻԻՆ	Կ. Լ. Ն. Տօլստոյ	650	»	100	»
ԹՇՈՒԱՌՆԵՐ	Վ. Հիւլիօ	10	հատոր	400	»
ՄՕՆԹԷ—ԲՐԻԹՈ	Ա. Տիւմա	5	»	300	»
ՖԱՌԻՍ (ողբերգութիւն)	Կէօթէ	225	Էջ	100	»
ԲԱՄԵԼԻԱԶԱՐԴ ԿԻՆԸ				50	»
ՊԱՏԵՐ. ԵՒ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻԻՆ	Թոլստոյ	0	»	140	»
ՏԱՍԵՕՐԵԱԿ	Պօքալիօ			50	»
ԵՐԿԻՐԻ ԺՈՂՈՎԱՆՈՒ	Ա. Շնէյդեր			75	»

Նաեւ Անարոնեանի, Շիրվանզադէի, Վ. Փափագեանի, Լեւոն Շանթի,
Լ. Թոլստոյի, Վ. Հիւլիօի, Սենկիւիչի, Գ. Զօհրապի, Գ. Վարուժանի,
Նար-Գոնի, Աւետեանի, Շէքսպիրի, Մօլիէրի, Լինչի, Լէօի, Յ. Թո-
մանեանի եւ Բրքստայ Ռուսոյ ու օտար նշանաւոր բոլոր հեղինակ-
ներու կարեւոր երկերը, ինչպէս նաեւ զանազան քաղաքաներ եւ զը-
րուցատրութիւններ:

Փափաքողաց գրատան ցուցակը ձրի կ'ուղղուի:
Ստանալու համար դիմել՝ վերագրեալ կեդրոնատեղին

Մատենաշար ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Թ/լ 5

ԱԲՇԽ ՄԱԷ ԱԷԿ

ՈՒՐԱԽ ՕՊԵՐԷՏ ԶՈՐՍ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԹԱԹԱՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Թարգմանեց եւ Հայ լեզուի յարմարեցրեց Մ. Տ.—Յ.

Հրատարակիչ՝ Լ. Ն. ՍԷՄԷՐՃԵԱՆ

ՏՊԳՐ. Մ. ՏԷՐ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

1920

Կ. Պոլիս

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԻՆՔ

ԱՍԿԵԱՐ	Հարուս փաճառակա՛ն, երիսասարդ
ՋԱՀԱՆ	Նրա հորսփոքր (հաշա)
ՍԻԻԼԵՅՄԱՆ	Ասկեարի ընկերը
ՎԷԼԻ	Ասկեարի ծառան
ՍՈՒԼԹԱՆ ԲԷԿ	Թաքար քեկ, սարիֆոս ու այրի
ԳԻԻԼՉՈՀՐԱ	Սուլթան քեկի աղջիկը, երիսասարդ
ԱՍԵԱ	Սուլթան քեկի եղբոր աղջիկը
ԹԷԼԼԻ	Սուլթան քեկի աղափներ

55817-66

ԱՌԱՋԻՆ ԳՈՐԾՈՂԱԲԻՐԻՆ

Բեմը ներկայացնում է Ասկեարի տունը, հարուս, կրահարուս:
Վարսագործը բացուեցիս, խաչան ծխում է, իսկ Ասկեարը երգում է «Ահգեան»:

ԱՍԿ. — Ա՛խ, միթե՛ կը ճարփի այս աշխարհում
Ինձ նման դարդոտ մի մարդ
Հալ չմնաց ինձանում
Մնալով այսպէս մենակ:

Ախ միթե՛, շատ պէտք է տեւի
Այս իմ չարչարանքը
Տրվեցի ես երեւի որ
Մենակ անցնի իմ խեղճ կեանք:

(Գառնալով հաղախ)

Դարդերիս մի ճար գտիր, խալա, խալա,
Տանջում եմ ինձ ազատիր, խալա, խալա,
Միթե՛ ես այսպէս միշտ պիտ տանջվեմ,
Ախ, այս տանջանքից ազատիր:

ԽԱԼԱ. — Խալան քեզ մատաղ լինի, ի՞նչ է պատահել, որ
այսպէս տխուր-աբուռում երգում ես, լսողի սիրտն այրվում է:

ԱՍԿԵԱՐ. — Եթե՛ սիրող այրում է, նշանակում է դու
զի՛տու սիրտ ունեւ, այ խալա:

ԽԱԼԱ. — Առածիցդ քան չհասկացայ, խալան քեզ մատաղ
լինի, կրկնիր առածդ որ հասկանամ:

ԱՍԿԵԱՐ. — Մի աշխարհի բան չառացի որ կրկնելու կա-
րիք լինի: Հիմա դու ինձ լսիր, մի ինձ ասա տեսնեմ, աշ-
խարհս որ այսպէս գնա, սրտ վերջը ի՞նչ է լինելու:

ԽԱԼԱ. — Փառք Աստուծոյ, խալան քեզ մատաղ լինի,
աշխարհին ի՞նչ է պատահել:

ԱՍԿԵԱՐ. — Իմ ասելս այն է որ, այս բոլորը ի՞նչով է
վերջանալու, օրինակի համար, ես այսպէս հասակ առայ,
մեծացայ: Փառք Աստուծոյ ասորանք ե կարողութիւն կայ:
Բայց այս բոլորը մարդու կեանքի բաւարարութիւն չի տա-

լիս և դարձեալ մի բանի պակասութիւն է զգայում, ճիշդ չէ՞ ասածս, այ խալա:

ԽԱԼԱ.— Խալան քեզ մատաղ, ի հարկ է ճիշդ է, բայց ասածներէն մի որոշ բան չի հասկացայ:

ԱՍԿԵՍՐ.— Պարզ է ասածս, այ խալա, ճշմարիտը խոսելով, այս ու այն կողմնայելով, տեսնում եմ՝ որ մի բան ինձ պակասում է:

ԽԱԼԱ.— Խալան քեզ մատաղ որդի՛, ի՞նչ է պակաս, և եթէ պակաս բան կայ, ասա Վէլիին թող գնայ բաղարից բերէ: Ուտելիքդ, խմելիքդ, փառք Աստուծոյ շատ առատ է:

ԱՍԿԵՍՐ.— Դու իմ ասածս չես հասկանում, ես քեզ մի լուրջ բանի մասին եմ խօսում, իսկ դու բաղարից ես խօսում: Իմ ասածս այն է, որ այս միօրինակ կեանքը ո՛ր է հասնելու, փող, ապրանք ունեւմ, բայց փողատէրը մի ուրիշ բան էլ պէտք է ունենայ, մի այնպիսի բան, որից շատ մարդիկ մի հօտ ունեն:

ԽԱԼԱ.— Խալան քեզ մատաղ, դու վաճառական մարդ ես, ոչխարի հօտն ի՞նչ է պէտք:

ԱՍԿԵՍՐ.— Օ՛ք... Խալա, էլի չհասկացար՝ թէ ինչ է իմ ուզածը:

ՎԵԼԻ.— Հա, ես գիտեմ՝ թէ ինչ է ուզում իմ աղէն:

ԱՍԿԵՍՐ.— Այ տղայ, դու էլ ես այստեղ, ասա տեսնեմ ի՞նչ է իմ ուզածը:

ՎԵԼԻ.— Հա... Ես գիտեմ թէ ինչ ես ուզում:

ԱՍԿԵՍՐ.— Թէ որ գիտես ասա էլի, ի՞նչ ես սպասում:

ՎԵԼԻ.— Իմ աղէն... Ասել չեմ կարող: (Փախչում է ծիծաղելով):

ԽԱԼԱ.— Կարծես ծառան կժուլ է: Խալան քեզ մատաղ, ինձ մի լաւ հասկացրու թէ ի՞նչ է ուզածդ:

ԱՍԿԵՍՐ.— Այ խալա, ինձ լսիր, քո կարծիքով ես քանի՞ տարեկան կը լինեմ:

ԽԱԼԱ.— Այս տարի չէ, եկող տարին գալուց և անցնելուց յետոյ 28 տարիդ կը լրացնես, բայց ինչի՞ ես դարդ տեսնում, դու դեռ երախայ ես:

ԱՍԿԵՍՐ.— Տարօրինակ բան, բայց որքան էլ որ երա-

խայ լինեմ, այնուամենայնիւ ոտքի վրայ կարող եմ կանգնել: (Եւրս է մտնում Վէլիին):

ԽԱԼԱ.— Իհարկէ որ կարող ես կանգնել, երիտասարդ ես:

ԱՍԿԵՍՐ.— Լաւ ուրեմն, այդ քաջ առողջ երիտասարդը ուտէ, խմէ, քնէ, ուտէ, խմէ, քնէ և ուրիշ ոչինչ... Ես գիտեմ այ խալա, որ ամէն բան առատ է, բայց միթէ մենք աշխարհ ենք գալիս ուտելու, խմելու և հագուելու համար: (Մեկուսի) Է՛հ, էլ ամաչելու տեղը չէ: (Խաչարի) Դիտե՛ս ինչ, խալա, ես կամենում եմ ամուսնանալ, կին առնել, կին: Դէ՛, հիմա հասկացար թէ ինչ է ուզածս:

ՎԵԼԻ.— Ախր ես գիտէի թէ իմ աղէն ինչ էր ուզում է, այ աղա, հողուդ մատաղ, ինչ լաւ բան ասացիր է:

ԽԱԼԱ.— Խալան քո ցաւը տանէ, էլ ուր ես շուռ ու մուռ տալիս աղպէս ասա, որ ես էլ բան հասկնամ: Շատ լաւ ես անում, խալան քեզ մատաղ լինի: Աստուած ինձ արժանացնէ այն օրուան որ ես արժանանամ քո հարսանիքին և մի լաւ պարեմ:

ԱՍԿԵՍՐ.— Բայց ես ի՞նչպէս ամուսնանամ, ամուսնութիւնը էլի հեշտ բան չէ:

ԽԱԼԱ.— Խալան քեզ մատաղ, ամուսնութիւնը ջուր խմելու պէս մի բան է: Ի՞նչ դժուարութիւն կայ այդտեղ: Փառք Աստուծոյ, երիտասարդ ես, փող ունես, Աստուած վկայ, թագաւորի աղջիկին էլ ուզենաս, քեզ կտան: Այստեղ երկար մտածելու բան չկայ: Թող հէնց այսօր չաղբբա գլխիս դցեմ, գնամ քեզ համար աղջիկ ընտրեմ և եթէ կամենում ես, ինքդ ինձ ասա, թէ՛ ո՞ր բէկի կամ վաճառականի աղջիկը ուզեմ, քեզ համար:

ԱՍԿԵՍՐ.— Բայց ես ի՞նչ գիտենամ, թէ որ բէկի կամ վաճառականի աղջիկին է լաւը, քանի որ ես ինքս չեմ տեսել նրանց:

ԽԱԼԱ.— Վա՛յ, խալան քեզ մատաղ լինի, միթէ իմ աչքերը կո՛յր են: Աստուած վկայ, կերթամ, ման կըգամ, կը փնտռեմ, կը նայիմ, կը ջոկեմ և մի այնպիսի աղջիկ կ'առնեմ, այնպիսի աղջիկ որ մարդ տեսնելիս խելքը գնայ:

ԱՍԿԵՍՐ.— Ոչ խալա, ես դրան համաձայն չեմ: Պէտք է որ աղջիկը ես ինքս տեսնեմ ու հաւանեմ:

ԽԱԼԱ.— Հապա դու տղամարդ տեղովդ աղջկէ՛ն ինչպէ՛ս
ես տեսնելու: Միթէ քեզ աղջիկ ցոյց կը տան:

ԱՍԿԵԱՐ.— Բանք հէնց դրանու մէջ է, որ մինչեւ հիմա
առաւօտունայից քեզ հարցնում եմ՝ թէ սրա վերջը ի՞նչ է լինելու:
Ամբաստանալեւ ուզում, բայց չգիտեմ՝ սրբի՞ն առնեմ,
սրբո՛հեաւ ոչ ոքին չեմ տեսել և տեսնելու էլ հնար չկայ:

ԽԱԼԱ.— Խալան քեզ մատաղ լինի, արի դու քս պապի-
նական ճանապարհով ամուսնացիր, քո ի՞նչ դործն է, գնամ
քեզ համար մի աղջիկ ճարեմ:

ԱՍԿԵԱՐ.— Այ խալա, ինչ ես կարծում, ես արշինք 8
կոպեկանոց չիթր առանց տեսնելու չեմ առնում, ուր մնաց
աղջիկը: Ոչ ես այդ ձեւով չեմ կամենում ամուսնանալ, եթէ
կարող ես մի միջոց ցոյց տուր, որ կարողանամ նախ աղջիկը
տեսնել և յետոյ ամուսնանալ:

ԽԱԼԱ.— Խալան քեզ մատաղ լինի, ես ինչ միջոց կարող
եմ ցոյց տալ, եթէ կին լինէիր քեզ տունէ տուն ման կածէի:

ԱԵԿԵԱՐ.— (Ժպտալով) Եթէ կին լինէիր, ես կին չէի ուզի:
ՎԷԼԻ.— Ախ... .

ԽԱԼԱ.— Ձեթորրս գլխիս ծածկեմ

Խալան քեզ մատաղ Ասկեար

Քեզ գնամ աղջիկ գտնեմ

Խալան քեզ մատաղ Ասկեար

ԱՍԿԵԱՐ.— Քոյ գտածդ ինչ կանեմ

Այդ լաւ չի լինի խալա

Աղջիկը ես պիտ առնեմ

Արդեօք սրտիս դիւր կ'գայ:

ԽԱԼԱ.— Մեր օրէնքում այդ չկայ

Որ աղջկան տեսցնեն

Եկ իմ խորհրդով գնայ

Եւ այդպիսով գործ արայ:

ԱՍԿԵԱՐ.— Քեզ լաւ յարմիւ է խալա

Որ չտեսած չեմ առնի

Թէ որ չեմ ամուսնանա

Ինչ ուզում ես ինձ ասա:

ՎԷԼԻ.— Դու իմ արտից արտից խօսեցիր

Շատ լաւ ասացիր աղա,

Դու տեղդ ծանր նստիր

Ձուր մի չարչարուիր խալա:

ԱՍԿԵԱՐ.— Է՛հ, էլի դու քոնն ես ստում այ խալա, ես
չեմ ուզում, չեմ ուզում: (Նստում և սեղանի վրայ մնայլ,
խաղաճ մի սիկսո և փառում, Վիլիսի փառ է: Սիլիլիլիսն անու
ե մեկում):

ՍԻԼԻԼԻՅ.— Այդ ինչ է քոյ դարդը

Այդ ինչ տխրութիւն է, աս:

Ի՞նչ է քո տանջանքը

Ասա տեսնեմ ինձ ասա:

Մի ամաչիր պատմիր

Ասկեար քոյ դարդը ինձի

Ի՞նչ ես դու մտածում

Նման այդպիսի գերիի

Այս աշխարհում մի թէ

Քո՞յ դարդերին մար չկայ

Վերջ տուր մտածմունքիդ

Պատմիր տեսնեմ թէ ինչ կայ:

Միթէ դու չես լսել:

Որ այդպիսի սուտ կայ

Աշխարհիս երեսին

Անկարելի բան չկայ:

ՍԻԼԻԼԻՅ.— (Ասկեարին) Այ մարդ քեզ ի՞նչ է պատահել
որ սգաւորի նման այդպէս նստել ես, կարծես աշխարհի
դարդը քեզ են տուել:

ԱՍԿԵԱՐ.— Սիլիլիլիսն, շատ լաւ արիւր որ եկար: Ասում
են որ դու մի շատ խելօք մարդ ես, տեսնենք դու ի՞նչ
խորհուրդ ես տալիս:

ՍԻԼԻԼԻՅ.— Ուրեմն ինքդ հաւատացած չե՛ս, որ ես խել-
լօք եմ:

ԱՍԿԵԱՐ.— Հաւատում եմ, բայց եթէ դու խորհուրդը
տաս աչն ժամանակ աւելի եւս կը համոզուեմ:

ՍԻԼԻԼԻՅ.— Դէ՛հ, պատմիր, տեսնեմ ի՞նչ է պատահել:

ԱՍԿԵԱՐ.— Ի՞նչ պէտք է պատահի բարեկամ, ես այն
եմ ստում որ եթէ աշխարհը այդպէս է ու այդպէս էլ գնայ,
սրա վերջը ի՞նչ է լինելու...

ՍԻԼԻԼԻՅ.— (Ընդհատելով) Կա՛նգ սո, ուզածդ իմացայ:

ԱՍԿԵԱՐ.— Ի՞նչ է ուզածս...

ՍԻԼԻԼԻՅ.— Ի հարկէ, ուզում ես կին առնել:

ԱՍԿԵԱՐ. — (Զարմանալով) Բա՛հ, ինչի՞ց իմացար :

ՍԻՒԼԷՅ. — Այդ հասկանալը մի այնպիսի դժուար բան է... Երեւիցդ իմացայ, չը՛ խալա, այդպէս է թէ չէ :

ԽԱԼԱ. — Յաւել տանեմ, ի հարկէ այդպէս է :

ՍԻՒԼԷՅ. — (Վեղիկով) .— Այդպէս է, թէ ոչ Վէլի :

ՎԷԼԻ. — Ի հարկէ որ այդպէս է :

ՍԻՒԼԷՅ. — Հիմի համոզուեցիր որ խելօք եմ :

ԱՍԿԵԱՐ. — Կիտով չափ համոզուեցի, բայց բարեկամ, հիմի մի խնդիր էլ կայ, եթէ դու կարողացար այդ էլ լուծել այն ժամանակ կը համոզուիմ որ զլխիցդ մինչեւ ոտքերդ խելք եմ :

ՍԻՒԼԷՅ. — Դէ՛, առա տեսնեմ, եմ :

ԱՍԿԵԱՐ. — Տես Սիւլէյման, ես այն համոզմունքին եմ, որ աղջիկ տունը ասլաք տանելու պէս մի բան է, ինչպէս որ ասլաքը լաւն ու վատը ունի...

ՍԻՒԼԷՅ. — (Բնորոշեալով) Կաց, իմացայ ուղածդ :

ԱՍԿԵԱՐ. — Իմացա՛ր...

ՍԻՒԼԷՅ. — Ուղում ես որ նախ աղջկան տեսնես և չես տոյ տեսնա :

ԱՍԿԵԱՐ. — Բայց, դու ինչպէ՛ս հասկացար :

ՍԻՒԼԷՅ. — Հէնց որ բերանդ բաց արիր հասկացայ, այդ տեղ չհասկանալու ի՞նչ կայ : Այնպէ՛ս չէ՞, խալա :

ԽԱԼԱ. — Յաւել տանեմ, ի հարկէ այդպէս է :

ՍԻՒԼԷՅ. — Այդպէ՛ս է թէ ոչ Վէլի :

ՎԷԼԻ. — Ճշտ ես ասում, Սիւլէյման աղա...

ՍԻՒԼԷՅ. — Հիմի հասկցա՛ր, որ զլխիցս մինչեւ ոտքերս խելք եմ :

ԱՍԿԵԱՐ. — Քիչ է մնացել, մի բան էլ կայ, եթէ այն էլ իմանաս, այն ժամանակ իսկապէս կը հաւատամ որ դու շատ խելացի ես :

ՍԻՒԼԷՅ. — Հապա պատմիր, լսենք :

ԱՍԿԵԱՐ. — Շատ լաւ այ խելօք տղայ, հիմի ես ինչպէս անեմ որ աղջկան տեսնեմ ու հաւանեմ :

ՍԻՒԼԷՅ. — Դրանից հեշտ ի՞նչ կայ :

ԱՍԿԵԱՐ. — Դէ՛ ասա, ասա, ի՞նչպէս...

ՍԻՒԼԷՅ. — Կը հանես այդ հագուստդ, կը հագնես հիւսիս, կառնես մի քանի կտոր լաթեր, կտաւ, քիչմիր, թափթա, բամա և մի արջին էլ ձեռքդ կ'առնես և կը դառնաս արջին մալչի, ու փողոցէ փողոց, դռնէ դռն ման կը գաս և հէնց որ տեսար ուղած աղջիկդ, կը գաս ինձ կ'ասես և ես կը գնամ և քեզ համար կ'ուզեմ :

ԱՍԿԵԱՐ. — Զարմանալի՛ միտք է, Աստուած վկայ :

ՍԻՒԼԷՅ. — Այնպէս չէ՛, խալա :

ԽԱԼԱ. — Խալան քո ցաւը տանէ, այդպէս է :

ՍԻՒԼԷՅ. — Այնպէս չէ, այ Վէլի, ի՞նչ կ'ասես :

ՎԷԼԻ. — Ես իմ Աստուածը, Սիւլէյման աղա, բռնեցա...

ԱՍԿԵԱՐ. — Խելացի ես եղբայր խելացի ես : Աստուած վկայ, այդպէս էլ պիտի անեմ :

ԽԱԼԱ. — Այ Սիւլէյման բա դու ինչո՞ւ չես ամուսնանում :

ՍԻՒԼԷՅ. — Այո, ես էլ եմ մտածում, ես էլ կամուսնանամ խալա, նախ մեր Ասկեարին ամուսնացնենք : Երեւի շատ է չտալում, յետոյ ես էլ կ'ամուսնանամ : Ի խալածա՛ն, հապա դու ինչո՞ւ չես ամուսնանանում :

ԽԱԼԱ. — Վոյ... քոտանամ ես, ի՞նչ իմ ամուսնանալու ժամանա՞կն է :

ՍԻՒԼԷՅ. — Ո՛չ խալա, բաւական է որքան դու էլ այրի մնացիր, արի քեզ մի լաւ մարդու տանք որ մեր կեանքը օրհնող լինի, լաւ ժամանակդ է, այնպէ՛ս է թէ ոչ : Վէլի, այ աղա, դու էլ պատրաստուի՛ր : Հա՛... Ասկեար, ի՞նչ մտածմունքի մէջ ընկար :

ԱՍԿԵԱՐ. — Աստուած վկայ, հէնց վաղուանից ես պէտք է մալչի դառնամ :

ՍԻՒԼ. — Եւ շատ էլ լաւ կ'անես : Իսկ այժմ ժողովեցէք չուրջս և բեկեք : (Երգում է) :

ՍԻՒԼԷՅՄԱՆ. — Հաւատացիր ինձ Ասկեար ջան
Անկեղծ եմ ես քեզ բարեկամ.
Խորհուրդներս դու հետեւիր
Եւ քեզ համար աղջիկ գտիր :

ԱՍԿԵԱՐ. — Արջին մալչի ես կը վնիմ
Եւ իմ աչքով աղջիկ կ'ընտրեմ

Իսկ քո խորհուրդներդ համար
Մի լաւ նուէր քեզ կ'ընցայեմ

ՍԻՒԴԷՅՄԱՆ.— Գու տեսար որ ես խելօք եմ
Եւ ինք էլ շատ չափիւ եմ
խոստացած ընծայ, որ առնես
Գործերդ էլ միջնորդ կ'լինեմ:

(Վեջիւն նախ ե քաշում)

ՍԻՒԴԷՅՄԱՆ.— Վէլի դու ինչ ես մտածում
Եւ իւշու ես այդպէս տանջում
Քեզ էլ մի աղջիկ կը գտնենք
Ինչո՞ւ ես այդպէս «ախ» քաշում

ՎԷԼԻ.— Ախ աղաչան, բարի եղէր
Եւ առածներդ կատարէր.
Գիշեր ցորեկ ես տանջուում եմ
Խեղճ Վէլին եմ ինձ ազատէր:

ՍՍԿԵԱՐ.— Աստուած վկայ հէնց վաղուանից եւ արշին
մայիկի եմ դառնայու:

ՍԻՒԴԷՅՄ.— Եւ շատ լաւ կ'անես, Աստուած շուտով քեզ
նպատակիդ հասցնէ մեզ էլ: Այնպէս է թէ ոչ այ խաղա:

ԽԱԼԱ.— Յաւզ տանեմ, ի հարկէ որ այդպէս է:

ՍԻՒԴԷՅՄ.— Այնպէս է թէ ոչ այ Վէլի:

ՎԷԼԻ.— Այնպէս է աղաճան հաշուդ դուրպան:

ՍԻՒԴԷՅՄ.— Ուրեմն այժմ այնպէս եղաւ եկէք ինձ մօտ:

ՍԻՒԴԷՅՄ.— Աստուած օգնական լինի
Իմ սիրելի ընկեր Ասկեար
Քեզի լաւ խորհուրդ տուի
Իմ սիրելի ընկեր Ասկեար
Մի լաւ հարսանիքդ անենք
Իմ սիրելի ընկեր Ասկեար
Ուրախ ուրախ քէֆ անենք
Իմ սիրելի ընկեր Ասկեար:

ՎԷԼԻ.— Եւ ըլեմ իմ աստուածը
Եւ քեզ մատաղ աղա Ասկեար
Եւ, իմ աղէն դրուտ ա ասում
Եւ քեզ մատաղ աղա Ասկեար
Դէ շուտ արա ամուսնացիր
Եւ քեզ մատաղ աղա Ասկեար
Իմ ճանապարհն էլ բացուի
Եւ քեզ մատաղ աղա Ասկեար

ՍՍԿԵԱՐ.— Հէնց վաղուանից եւ անպայման
Արշին—մայիկի եմ դառնայու
Ու դոնէ դու եւ ընկնելու
Ինձ համար աղջիկ ճարելու

ՍՍԵՆՔԸ.— (Բացի Ասկեարից)

Ամենից լաւը նա է
Որ դու մեզի լսես Ասկեար
Եւ այդ հագուստդ փոխես
Արշին—մայիկի դառնաս Ասկեար
Փողոցները ման գալով
Ձիթեր վաճառելու Ասկեար
Քեզ համար մի լաւ գեղեցիկ
Հարուստ աղջիկ գտիր Ասկեար:
(Պար)

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ

(Տեսարանը ներխաչացնում է Սուրբան քեկի շան առաջի
պարսկեր, Գիւղգօհում, Ասեան եւ Թիլլին հասած կարում են:)

ԳԻՒԼԷՅՄ.— Ախ եարար վերջ կ'լինի
Մեր այս ցաւ ու հոգսերին
Աստուած դու խղճա մեզի
Եւ վերջ տուր մեր վիշտերին:

Ինչո՞ւ համար պէտք է մենք
Խաւարում այդպէս տանջուենք
Ախ, Աստուած, դու խղճա մեզի
Եւ վերջ տուր մեր վիշտերուն

ՍՍԵԱ.— Ախ Գիւղգօհում քանի դու կրդում ես, ես
միշտ անքուստ եմ:

ԳԻՒԼԷՅՄ.— Երեւի իմ կրդը քեզ գիշեր չի դալիս:

ՍՍԵԱ.— Ոչ, բնագահառակը, ինձ շատ է գիշեր դալիս,
այդ պատճառով էլ ես անքուստ եմ և մտածում եմ մէջ
եմ ընկնում:

ԳԻՒԼԷՅՄ.— Է՛հ, Ասեա մեր ամբողջ կեանքը անքուստ
է ու մտածում ենք:

խմա պէտք է լինի առողջ և հասա, (Չեղփալը փոքր ուռեցնում է:) Ըհ, որ երեք մանէթ փողով, մի մողլա և մի գլուխ չաքարով դործս վերջանայ, այն ժամանակ զիջեցնենք էլ մէջքս չի ցաւի... Էհ պազար գնամ տեսնեմ ինչ կայ, ինչ չկայ: (Գնում է):

ԱՍԿԵՍՐ.— (Բեկի յետից) Արշին մալ ալան, արշին մալ ալան, արշին մալ ալան, թափթայ, քիշմիր, բասմա հէյ: (Մտնում է քեփի սակ մի ֆակի կտոր շար եւ ձեռքն արշին) Ահա ամբողջ երեք օր է որ դանէ դուռ չըջում եմ բայց իմ փնտառած չեմ գտնում: Այս օր էլ անցաւ, տեսնենք ինչ կը լինի: Ո՛վ բախա, դու ինձ հասիր... Արշին մալ ալան, արշին մալ ալան, արշին մալ ալան, թափթայ, քիշմիր, բասմայ հէյ...

ԱՍԵԱ. ԵՒ ԹԷԼԼԻ.— Մալ ալան մալ ալան եկ այտեղ: (կրկ)

ԳԻԻԼԶ.— Արշին մալչի, արշին մալչի, եկ այտեղ:

ԱՍԿԵՍՐ.— (Մտնելով) Կարծես աղջիկներէ հանքն եմ ընկել, երեքը միասին դուրս եկան, տեսնենք ինչպիսի բաներ են: (Նրանց) Առայէք տեսնեմ զեղեցիկ խանութներ, ինչ էք կամենում, չիթ, բասմայ, թափթայ, ամէն բան ունեմ:

ԱՍԵԱ, ԹԷԼԼ. ԳԻԻԼ.— Արշին մալչի մալ ցոյց տուր,

ԱՍԿ.— Այս բոսթիս խանութներ:

Ա. Թ. Գ.— Բողչաղ բայ մէկ մէկ ցոյց տուր

ԱՍԿ.— Յոյց տամ ցոյց տամ խանութներ:

Ա. Թ. Գ.— Յոյց տուր, ցոյց տուր ինչ որ կայ

ԱՍԿ.— Թափթայ, քիշմիր եւ բասմայ

Ա. Թ. Գ.— Մեզ համար տեսնենք ինչ կայ

ԱՍԿ.— Ինչ որ ցանկար խանութներ:

Ա. Թ. Գ.— Ինչ գեղեցիկ կտոր է

Ծաղիկն էլ յարմար է

Նորահարսի համար

Լաւն է լաւն է

Այն երանի, ով հարսանեաց շոր կարէ

Այն երանի ով սիրած կարին տեսնէ:

Ա. Թ. Գ.— Արշինը ինչ արժէ այս գեղեցիկ կտորին:

ԱՍԿԵՍՐ.— Չեզ համար միայն տառնեղիւ կոպէկ:

Ա. Թ. Գ.— Օ՛, ինչու աղպէս թանկ է, թանկ է այսպիսի կտորը միշտ ութ արժէ:

ԱՍԿ.— Ոչինչ, խանութներ ձեզ ութով կը հաշուեն:

ԱՍԵԱ.— Աղաինու համար տառն արշին կտրէ:

ԳԻԻԼԶ.— Այն, որքան սիրուն աչքեր ունի նա:

Ա. Թ. Գ.— Այն երանի որ հարսանեաց շոր կարի

Այն երանի որ սիրած կարին տեսնի (կրկ.)

ԱՍԿԵՍՐ.— Որքան լաւն է այս անպիտանը:

Ա. Թ. Գ.— Այն երանի որ հարսանեաց շոր կարի

Այն երանի ով սիրած կարին տեսնի (կրկ.)

ԱՍԿ.— Չափեմ, չափեմ, (Չափելով) մէկ, երկու կարծես փնտառածս գտել եմ... երեք, չորս, Աստուած վկայ շատ սիրուն աղջիկ է... Նինգ, վեց, հօթը... կարծես իմ բախար այս պէտք է լինի... ութը, ինը... երեւի ինչպէս երևան է աչքակն էլ սիրար պէտք է որ գեղեցիկ լինի... տասը, տասը մէկ, տասնեղիւ...

ԳԻԻԼԶ.— Տասը արշին բաւական է:

ԱՍԿ.— Ահ, մոռացայ, այտեղ տասը արշին է (սալիս և սղալմուն) քսանից էլ աւելի է, բայց ինչ արած

ԱՍԵԱ.— Մեզ համար ոչինչ չուենա:

ԱՍԿ.— Խանութ ձեզ համար էլ ունեմ, բայց տանն եմ մոռացել, միւս անգամ կը բերեմ: (Գիւղզօրոս փող և սալիս):

Ա. Թ. Գ.— Բարաքեաթն էլ ինձ բաւական է:

ԳԻԻԼԶ.— Ինչից խնայար որ իմ ձեռքը բարաքեաթով է:

— Այնպէս սիրտս վկայում է: (Մեկրալի) Աստուած

վկայ հէնց իմ ուզածն է: Խանութներ, ասացէք խնդրեմ, Սուլթան բէկի տունը այս է:

ԱՍԵԱ.— Այո, այո է:

ԱՍԿ.— Աստուած հաստատ պահէ: Հապա Սուլթան բէկի

աղջիկը ո՞րն է:

ԱՍԵԱ.— Ահա, այս է:

ԱՍԿ.— Աստուած կեանք տայ: (Մեկրալի) Բայց ինչ գեղեցիկ աղջիկ է:

ԱՍԵԱ.— Գիւղզօրոս, դէ տուն գնանք, թէ չէ հօրեղբայրս կը դայ և կը բարկանայ: (Գնում են):

ԱՍԿ.— Խանութ աղջ լինես:

ԳԻԻԼԶ.— Դու էլ ողջ լինես:

ԱՅԿԵՆՈՐ.— Կարծես գտայ ես իմ եարը
 իմ դարդերիս զեղն ու ճարը
 Աստուած դուն օգնական եղիր
 Միայն առ է ինձ յարմարը:

Այս տեր Աստուած մճկ էլ տեսնէի ես նրան, որքան լաւն էր, ես ամբողջ քաղաքը չըջեցի, բայց սրանից զեղեցիկը չի տեսայ: Ասկեար, արի ես բախտ աստ ու սրան առ: Թէեւ Սուլթան բէկը գիտէ սր ես հարուստ վաճառակիւն եմ և եթէ աղջիկն ուզեմ կը տայ: Իսկ եթէ խմանայ որ ես հաւարակ արջին մալչի եմ չի տայ: Բայց եթէ աղջիկը խելացի աղջիկ է կը դայ: Երանի աղջիկը մի անգամ էլ դուրս գար, տեսնէի ու խօսեցնէի: Կայ տեսնեմ (Գոնից նայում ե) կարծես եկող կայ, թագնուեմ տեսնեմ ո՞վ է: (Թագնուում ե, ներս ե մտնում Գիւլգոհում):

ԳԻԻԼԶ.— Ա՛հ Աստուած իմ, որքան զեղեցիկ էր այս երիտասարդը: Ընդ էին ասում որ արջին մալչին զեղեցիկ է: Աստուած վկայ, եթէ հայրս համաձայնուի, ես նրա հետ կամուսնանամ, ինչքան էլ լինի ես նրան երեսը տեսած եմ, գիտեմ որ կաղ չէ, ճաղատ չէ, ծեր չէ, զեմքն էլ հաւանեցի, եթէ նրան լաւ հաղցնես մի բէկի տղի պէս կը զեղեցկանայ նա, ինձ ասաց թէ ձեռքդ բարաքեալով է, և ա ինձ ինչպէս էր նայում: Ա՛խ, ինչեր եմ խօսում, դուցէ նա կին և երախաներ ունի:

ԱՍԿ.— (Երեսայով) Ներողութիւն խանում:

ԳԻԻԼԶ.— (Ցնցուկով) Ա՛հ, ինչպէս վախեցայ:

ԱՍԿ.— Մի՛ վախենաք, խանում, այդ ես ես... Կարծեմ արջինս այստեղ եմ մոռացել:

ԳԻԻԼԶ.— Եթէ մոռացել էք, այստեղ կը լինի:

ԱՍԿ.— Վնաս չունի տանը ուրիշ արջին էլ ունեմ... Խանում... Երանի Սուլթան բէկը քեզ նման տառերկու աղջիկ ունենար:

ԳԻԻԼԶ.— Ինչո՞ւ:

ԱՍԿ.— Ահա թէ ինչու, մէկը բէկին կը տար, մէկը չէյթին, մէկը մօլլին, մէկը վաճառականի, վերջի մնացածն էլ ինձ գտար:

ԳԻԻԼԶ.— Ինչո՞ւ չէ, շատ լաւ էր լինելը...

ԱՍԿ.— Բայց ոչ, չի տար, ի հարկէ չի տար, նա բէկ, իսկ ես հաւարակ արջին մալչի:

ԳԻԻԼԶ.— Դու ինչո՞վ ես սպասարում:

ԱՍԿ.— Ես հաւարակ արջին մալչի եմ, և փառք Աստուծայ կարողանում եմ հայ ճարեկ ինձ և խնայելու համար:

ԳԻԻԼԶ.— Բայց միմէ դու ամուսնացած չես:

ԱՍԿ.— Միտ ինչպէս ամուսնանամ, չտեսած աղջկանս չեմ կարող տանել, իսկ իմ տեսածներից էլ աչնայիս մէկն եմ հուսանել որ նրան ինձ չեն տայ:

ԳԻԻԼԶ.— Աղջիկը ինքը քեզ չի՞ ուզում:

ԱՍԿ.— Չեմ կարծում որ ուզի, որովհետեւ նա բէկի աղջիկ է:

ԳԻԻԼԶ.— Դու նախ աղջկան հարցրու, յետոյ աչնայիս խօսիր: Ինչի՞ց գիտես որ չի ուզի:

ԱՍԿ.— Ան ձեռքս ցնցեցի
 Ինձ մի անիւ խելացի
 Տանջում եմ գիշեր ցերեկ
 Դու սիրով անդադար:

ԳԻԻԼԶ.— Ինչու համար մաւձել
 Եղար տեղը դարդ քաշել
 Արի մանր ամուսնանար
 Եւ ինչո՞ւ այսպէս տանջենք:

ԳԻԻԼԶ.— (Երեսայով) Աստուած վկայ ինձ էլ միեւնոյն քանոր պատահեց: (Նրան) Բայց հայրս ինձ քեզ չի տայ...

ԱՅԿԵՆՈՐ.— Գիտեմ որ չի տայ, դու ինքդ էլ չես կուսնայ:

ԳԻԻԼԶ.— Արտեղից գիտես որ չեմ կամենայ:

ԱՅԿԵՆՈՐ.— Դու ո՞վ... Ես ո՞վ...

ԳԻԻԼԶ.— Դու էլ մարդ ես, ես էլ, ես էլ քեզ սիրեցի:

ԱՅԿԵՆՈՐ.— Ապրիլով վարեցի
 Ամենից ես ծաղրեցի
 Յառ ու տանջում շատ տարիայ
 Բայց վերջապէս քեզ գտայ
 Աչնայի սիրեցի, սրտով սիրեցի
 Ար չեմ կարող տանել քեզ
 Եւ չեմ ապրի առանց քեզ:

Անշին մայր պալ

ԳԻՒԼԶ.—

Ոչ որին չէի տեսնում
Դարդերս չէի պատմում
Ինչ է սէր չգիտէի
Քեզ տեսնելով սիրեցի:
Այնպէս սիրեցի, արտով սիրեցի եւայլն:

ՄԻԱՍԻՆ.—

Այս մեր բախտը մեզ ծնեց
Ես ինձ թշուառ կարծեցի
Բայց ինձ կեանքը ողջունեց
Քեզ տեսնելով սիրեցի:
Այնպէս սիրեցի, արտով սիրեցի եւայլն:

ԱՍԿ.— Բայց չէ որ խանութ, քեզ համար զոյգ չեմ:

ԳԻՒԼԶ.— Չգիտեմ, բայց ես քեզ սիրեցի:

ԱՍԿ.— Կանու՞մ...

ԳԻՒԼԶ.— Ինձ խանութ մի տախ, իմ անունս Գիւլ-
զօնրա է:

ԱՍԿ.— Գիւլզօնրա, ուրեմն ինչպէ՞ս անենք որ հայրդ
քեզ ինձ տայ:

ԳԻՒԼԶ.— Ինձ հօրեցս խնդրիր, տեղ լաւ, եթէ հաւեց
այն ժամանակ իմ կամքովս քեզ հետ կ'ամուսնանամ:

ԱՍԿ.— Հիմա դու տուն գնաց, թէ չէ մեզ միասին կը
տեսնես: Մնաս բարեւ:

ԳԻՒԼԶ.— Գնաս բարեւ:

ԱՍԿ.— Տես, խօսքդ յետ չամենա:

ԳԻՒԼԶ.— Ո՛չ, ես խօսքիս տէրն եմ: (Գնում է):

ԱՍԿ.— (Մենակ) Աղջիկը ինձ հաւանել է, բայց ամուսն
որ չգիտէ թէ ես մի հարուստ վաճառական եմ: Ինքս էլ
գիտամոր չյայտնեցի, որպէս զի աղջկան փորձեմ, հիմա գնամ
մի պատրուակով խաղայիս էլ այստեղ ուղարկեմ, թող
տեսնէ՞թէ ես ինչպէ՞ս աղջիկ եմ ընտրել: (Գնում է):

ԳԻՒԼԶ.— (Մենակ է) Այս ինչ արեցի, մի օտար տղի
այնպիսի բաներ ասացի, որ աղջկայ համար անվայել է...
Չգիտեմ որտեղից եկաւ, ինքը լաւ, խօսքերը քաղցր...
Երբեք մտքիցս չէ հեռանում: (Երգ)

Արտից պատահեց Աստուած իմ

Արշին մալ ալան

Սիրտս կրակով լցրեց իմ

Այբու՞մ եմ

Ինքը դաւ, խօսքերը քաղցր

Արշին մալ ալան

Սիրեցի ամենին բարձր

Տանջում են:

ԱՍԵՍ. ԵՒ ԹԷԼԼԻ.— (միասին երգ)

Ինչ վատ ես տրամադրում

Գիւլզօնրա մեզ ասա,

Ինչպէս մի խելագարեմ

Գիւլզօնրա մեզ ասա,

Սիրող ի՞նչու է տխրած

Գիւլզօնրա շուտ ասա

Մեզ ասա Գիւլզօնրա:

Յորիորին այդ չի սաղի

Տխրելն ու մտածել

Այդ ի՞նչ է քեզ պատահել

Գիւլզօնրա շուտ ասա

Մեզ ասա Գիւլզօնրա:

(Կամաց Կամաց հեռանում են)

(Եկաւ եւ մենակ Ասկար եւ Խարս)

ԱՍԿ.— Տես խալա, աղջիկը հէնց այս տանն է բնակ-
ւում, այս կտորը կը առնես և կ'առես որ արշին մալչին
ուղարկեց, եթէ ոչ լինելիչ հարցնող լինի, կ'առես թէ արշին
մալչու խալան եմ, հասկացար:

ԽԱԼԱ.— Հասկացայ, խալան քեզ մատաղ գնում եմ:

(Եկաւ և մենակ)

ԱՍԿ.— Հետզհետէ աղջկան աւելի ու աւելի եմ սիրա-
հարուստ: Հէնց այսօր Սիւլէյմանին պէտք է տեսնեմ և ու-
ղարկեմ, որ գնայ միջնորդութիւն անէ: Այսպէս ուրեմն
ուղածս գնայ: Այս տունը, այս բալիք, այս պարտեղը բոլորը
կ'արժեն կրեմիս ժպտում են: Այժմ այլեւս աւելորդ է այս-
տեղ մնալը, տուն գնամ խալայիս գալուն ուղտեմ, տեսնեմ
ի՞նչ լուր է բերելու: (Գնում է)

ՍՈՒԼ. ԲԷԿ.— (Եկաւ և մենակ) Հէնց ամենքն էլ իմ
ատածն են կրկնում, թէ կին առ կը լաւանաս: Հիմի ի՞նչ-

պէս անեմ: Որտեղից մի այգուկով կին գտնեմ: Աբի, Այ կին,
եկ, եկ որտեղ ես: (Այս միջոցին խաչակն դուրս ե գալիս եւ
ազոմ ե գնաց: Սուրբան քիկ չափազանց գտնեացած մեկրսի)
Այս քիկ է, արդեօք աչքիս է երեւում: Ո՛հ, սա կին է, ե
կնքն էլ նոր մեր տրից դուրս եկաւ: Կարծես Աստուած իմ
բամբերին հասցրեց: (Նրա կողմը դառնալով) Է՛յ, ո՛վ ես,
քիկ գործ ունես մեր տունը:

ԽԱԼԱ.— Արշին մալ էի բերել աղջկերանց ցոյց տալու:

Ս. ԲԷԿ.— (Մեկուսի) Կին լինելը կին է, միայն զատ չէր
լինի, եթէ երևար կարողանայի տեսնել: (Նրան) Ծոռ լաւ,
դուցէ դա աղամարդ ես չաղտալով վախճում:

ԽԱԼԱ.— Ինչէ՛ր էք ասում քէկ:

Ս. ԲԷԿ.— Եթէ այդպէս չէ, դէ՛, երևալ բաց արա տեսնեմ:

ԽԱԼԱ.— (Չարան վերցնելով) Հիմա հաւատացի՛ր որ կին եմ

Ս. ԲԷԿ.— (Մեկուսի) Այո՛, կին է, ե կնքն էլ քիկ, չառ
լաւ տեսնից է: (Նրան) Բաց դա ինձ, ասա տեսնեմ, թէ
դու ո՛վ ես եւ ու՛ր կինն ես

ԽԱԼԱ.— Ես Բաղդադ Գեարդալա-Նուսիրի կինն եմ, դուցէ
կը ճանաչես:

Ս. ԲԷԿ.— Չէ, չեմ ճանաչում, ես բաղդադ-մաղադները
հետ գործ չունեմ, լաւ, ուրեմն ամուսինդ քաղաքովիս
է անում, իսկ ինքդ էլ արշինով մալ ես ծախում:

ԽԱԼԱ.— Այո՛, մարդս բաղդադ էր:

Ս. ԲԷԿ.— Էր, իսկ հիմա քիկ է անում:

ԽԱԼԱ.— Հիմա Աստուծոյ գիտէ թէ ինչ է անում, հան-
գուցեալը 12 տարի է որ մեռել է:

Ս. ԲԷԿ.— Մեռել է, այդ ինչ լաւ մարդ է եղել...
եւ դա էլ այրի ես մնացել:

ԽԱԼԱ.— Այո՛, այրի եմ:

Ս. ԲԷԿ.— Այդպէս ասա էլի: Չէ՛ որ ես էլ այրի եմ:
Ուրեմն ասում ես 12 տարի է մարդս մեռել է եւ դա այրի
եւ մնացել, լաւ հիմա ինչպէս անենք:

ԽԱԼԱ.— Ի՞նչք ինչպէս անենք:

Ս. ԲԷԿ.— Ես այն եմ ասում, որ իմ կինս էլ 5 տարի է

որ վախճանում է: (Մեկուսի) Լաւ, ճեպք է բնակել, պէտք չէ
սրան բաց թողնել: (Խորան ուղում ե գնաց) Մի՛ կայ է՛, ո՛ւր
եւ այդպէս չառաւում:

ԽԱԼԱ.— Ծոռալում եմ, գործ ունեմ:

Ս. ԲԷԿ.— Սրանից լաւ գործ ինչ կը լինի, եկ դարգերս
բերա պատմենք... Ուրեմն դա ամուսինս 12 տարի է մեռել է:

ԽԱԼԱ.— Այո՛, ամուսին որ ամուսինս 12 տարի է մեռել է:

Ս. ԲԷԿ.— Բանը նրանումն է, որ ես էլ եմ այրի:

ԽԱԼԱ.— Ինչ սրտեմ, դա Աստուծոյ կամքն է, մենակ
դա չեմ:

Ս. ԲԷԿ.— Այդ գիտեմ որ այդպէս է, բայց այրի եր-
կուս էլ մի բան անենք:

ԽԱԼԱ.— Ի՞նչ բան:

Ս. ԲԷԿ.— Մի այնպիսի բան, որ ոչ դա այրի մնա եւ
ոչ էլ ես:

ԽԱԼԱ.— Այդ ինչպէս անենք:

Ս. ԲԷԿ.— Ել ինչպէս պատի լինի, մի մոլլա, մի դուխ
չաբաք, ե երեք մանեթ փողդարձը կը վերջանայ:

ԽԱԼԱ.— Չեմ հասկանում թէ ինչ եւ ասում:

Ս. ԲԷԿ.— Չե՛ս հասկանում, առ ինչ տիկերի մաղէ
եղել, լաւ, որ այդպէս է ինձ լսի, աչ տիկերի մաղ:

Եթէ մի առաջ աշխարհ քննայ

Մարտա դիւրիւմալ

Վերջ եկալ քննի գտալ

Մարտա տիկերի մալ

Մասեցիր ինչոքեմ, աչերդ տեսնեմ

Եկ տեսնեմ տիկերի մալ, (Կրկնել)

Տուն կը չինեմ քննի համար

Եկ տեսնեմ տիկերի մալ

Մէջը գիտալա, տեղի մարմար

Մարտա տիկերի մալ

Մասեցիր ինչոքեմ, աչերդ տեսնեմ

Եկ տեսնեմ տիկերի մալ, (Կրկնել)

Ես այրի դա այրի, դա եկ

Ինձ արի տիկերի մալ

Ինչ տես դա ինձ չօծարես

Մարալս ակիրքիմադ
 Մօտեփր խնդրեմ, աչերդ տեսնեմ (կրկնել)
 եկ տեսնեմ տիկիրիմադ, (Պար)

ԱՍԿԵԱՐ. — (Ներս մեկուսեմ և պարի մայնակ) Այս ի՞նչ
 դարմանալի բան է: (Առաջ գալով) Բէկ, այ բէկ, սպասիր
 խօսք ասեմ, այդ լաւ բան չեմ անուէն, որ ուրիշի կ'նոջ
 սիրահարական երգեր եւ երգում:

Ս. Բէկ. — Այ տղա, դու ո՞վ ես:

ԱՍԿԵԱՐ. — Ի՞նչպէս թէ ով եմ, չէ՞ որ սա իմ խաղան է:

Ս. Բէկ. — Խաղադ է: Նշանակում է արշին մալչին դու ես:

ԱՍԿԵԱՐ. — Այո՛, ես եմ:

Ս. Բէկ. — Բայց զիտեա դու շատ անխիղճ եւ եղել:

ԱՍԿԵԱՐ. — Ինչո՞ւ բէկ, ի՞նչ է պատահել:

Ս. Բէկ. — Ինչ պետի լինի, միթէ կարելի է այսպիսի
 խաղային 12 տարի այրի պահել:

ԱՍԿ. — Ի՞նչ արած բէկ, յարմար ամուսին չեմ գտնում:

Ս. Բէկ. — Յարմար ամուսին, հա պա՛ եւ մարդ չեմ,
 խփիր տփիս, աղաւան լինենք:

ԱՍԿ. — (Ծիծաղելով) Դու հանաք եւ անու՛մ բէկ:

Ս. Բէկ. — Տօ ի՞նչ, հանաք անելու ժամանակ է, խփիր
 ավիս:

ԱՍԿ. — Լաւ Բէկ, զիցուկ թէ եւ քեզ խաղայիս տուի:
 Իսկ դրանի՞նք ի՞նչ օգուտ:

Ս. Բէկ. — Խաղային օգուտը այն կը լինի, որ խնձպէս
 բէկի կին կը լինի, իմ օգուտս այս կը լիլի, որ զիչերները
 քնելու ժամանակ մէջքս չի մրսի, իսկ քո օգուտը այն կը
 լինի որ ինձ պէս բէկի հետ բարեկամ կը լինես: Սրանից
 աւել էլ ի՞նչ եւ ուզում:

ԱՍԿ. — Միայն այդքան բէկ, ո՛չ, եւ համաձայն չեմ,
 արի գնաք խաղա:

Ս. Բէկ. — Սպասիր, սպասիր այր մարդ, բա դու ի՞նչ
 եիր ուզում:

ԱՍԿ. — Իմ ուզածը բէկ: Արի երկու կողմից աղգակոն
 լինենք:

Ս. Բէկ. — Ի՞նչպէս թէ երկու կողմից:

ԱՍԿ. — Ահա այսպէս, եւ քեզ իմ խաղայիս կը տամ,
 իսկ դու քո աղջիկը ինձ:

Ս. Բէկ. — (Բարկացած) Յիմարի տղայ, յիմար, էդ ինչ եւ
 դուքս տալիս յիմա յիմար: Ես, Սուլթան բէկս, աղջիկս տամ
 մի հասարակ արշին մալչու, Գնա, կորիք այստեղից դու էլ
 քո խաղան էլ, յիմար զուլս, քեզ այնպիսի ապտակ կը տամ
 որ տառամեկդ բերանդ կը թափւին:

ԱՍԿ. — Արի գնա՛ք խաղա, (Գնալով մեկուսի) Արշին
 մալչուն չաւիր, վաճառական Ասկեարին կը տա:

Ս. Բէկ. — Մէկ էս յիմարին մալի արէք, զեռ չի էլ
 ամուսնում: Իր այրի խաղայի փոխարէն իմ օրիորդ աղջիկն է
 ուզում, կարծես թէ իմ աղջիկը բազարից եմ գնել: Ո՛չ,
 ո՛չ, եւ բախտ չունեմ: Կինը երկնքից ընկածի նման ձեռքս
 էր ընկել, բայց էդ, էդ, էդ դու անխնայ տղայ, մուրթաւի
 տղայ մուրդատը գործս փնայրեց: Գործը զուլս բերելու
 համար մնացել էր, երեք մանէլթ փող, մի մոլլա և մի
 զուլս շաքար: Ա՛խ, ա՛խ: (Երգում է)

Արշին մալչի տունդ քանդի
 շատ խաղային մեղքս խլեց
 Սուլթան բէկի խօսքը կտրեց
 Ձորանաս, բռնանաս արշին մալչի
 Ախ արշին մալչի

Իմ հասա եարս մեղքս գնաց
 Ձոր գլուխս անտէր մնաց
 Այս իմ մէջքս մրսած մնաց
 Գլխուդ կալի:

(Պար)

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր

ԵՐԲՈՒՄԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅԱՆ

(Տեսարանը ներկայացնում է Սուրբառի բնակիչ ծովային, հարուստ կամ-կարտիսի մի սեփական, Գիւլգոյրա երգում է)

ԳԻՒԼԳ.— Սիրան թո՛ղնիկ թռիք դնայ
Սիրան կարէս բարեւ արտ
Աստ ար նա տխուր եմում
Գիւլգոյրա արտաւայելից քեզ է աստառն
Արշին մայիսին արեցիք
Սրտումս խոր վերք թողիք
Այն սրտումս կրակ փռեցիք
Հողիս այրեցիք, բիւրս փռեցիք, մնացի թողիք

ԱՍՆԱ.— (Ներսէս մեկնում) Ի՜նչ է պատահել քեզ
Գիւլգոյրա, ի սէր Աստուծոյ աստ, այն քանի որ է ինձ
չստ փոխում եմ երեւում:

ԳԻՒԼԳ.— Աստուած վկայ ինքս էլ չգիտեմ, դուք
հիշանդ եմ:

ԱՍՆԱ.— Բայց չէ որ հիշանդ մի տեղի պիտի գտնեմ,
փոքր Աստուծոյ, քո ամեն տեղի էլ լաւ է:

ԳԻՒԼԳ.— Ի դուր եմ հարց ու, փորձ անում, ի սէր
Աստուծոյ, հանդիս թող ինձ:

ԱՍՆԱ.— Ո՛հ, Գիւլգոյրա, այն քանի որ է, որ դու բո-
լորովին փոխում եմ, հիշանդ չես, ուրեմն այսպիսի մի պատ-
հաս կայ... Աղջիկ, դուք դու մէկի վրայ սիրահարում եմ:

ԳԻՒԼԳ.— Ա՜յ վրայ պէտք է սիրահարեմ...

ԱՍՆԱ.— Ո՛հ, ո՛հ, կարմրեցիք, սնուցումս մէկի վրայ
սիրահարել եմ: (Մտածում է) Մեզ մօտ բայի արշին մայիսից
ուրիշ ոչ ոք չի եկել: Երեւի անցեալ օրուայ կեանքի վրայ
եմ սիրահարել:

ԳԻՒԼԳ.— Ինչո՞ւ եմ դու նրան կեանքայ անանում:

ԱՍՆԱ.— Ի հարկէ կեանք է, մի հասարակ արշին մայիս
է վերջապէս քեզ ամբողջ է Գիւլգոյրա, ինքի քեզի աղջիկ եմ

սիրահարելս մի արշին մայիս վրայ: Աստուած վկայ արեւի
պէս էլ փայլի չէի սիրի: Նա ո՛հ, եմ ո՛հ:

ԳԻՒԼԳ.— Աստուած վկայ, ինքս էլ չգիտեմ թէ ինձ ի՞նչ
է պատահել: (Հարկէ երեւր ծածկում է):

ԱՍՆԱ.— (Խրտեղով) Դու հասնում աղջիկ եմ այդ մարեղ
դիտեղ հանդի: Աստուած մի արագ, ինչ հարց խմանայ,
կտոր-կտոր կանէ քեզ:

ԳԻՒԼԳ.— Թող հարց խմանայ, ինձ մի անգամից սպանէ,
որ հողիս աղաւթ է:

ԱՍՆԱ.— Յիշարեթիւններ, խմորեթիւններ, վեր կայ
գնանք միտ սեփական, տես քեզ ինչեր եմ ասելու:

(Միասին գնում են)

Ա. ԲԵԼ.— (Ներսէս մեկնում) Անգամ արշին մայիս...
խաղան լաւ էր ձեռքս ինկել, բայց չեղաւ: Հենց ճիշտ ուղիւ
կիսն նա էր, տարիքայ տարի, որ մի հատ մայիս է մի
պուր շաքարով ամեն քանի կր պիտի: Բայց այն տես պի-
տիտ չունեմ: Անգամ լակտոր, այն խաղայի փոխարէն, իմ
գեղեցիկ աղջիկս էր ուղիւ, կարծես աղջիկս ճեղք եմ
քաշել, որ բաղարի լակտին տայի: Եւ մի տեսակի բնի եմ,
որ բարձր ծածկաներս անունս գիտեմ եւ լակտոր լակտոր
մէկի ուղիւ է ինձ փետայ գանձայ: Բայց խաղային կ'առ-
նէի հա՛, եւ եթէ մի նկատողութիւն անող լինէր, կ'անէ թէ
մե խեղճ արեւայրի կ'էր եր, մեղքացոյ աստ, մանաւանդ,
մատաղ իրա ուղիւ էր եկել: Աստուծի հատ, զորք խաղ-
արեղ եւ չիտեղ ար վերջացնէինք: Ի՜նչ... Գնում քեզ հան-
գրատումս, մեջքիս դուր նարեղ բանից: (Մտածում է արիւն իսկ
մայիսից դուրս եմ գալիս Թեղի եւ Ասեմ):

ԹԵԼԼԼ.— Եթէ, աղաւթի գնայ ձգեցու: Էդ մարդ
ուղիւ կ'է ինչ տարի է: Հիմի էլ պիտի կանգնէ, աղջիկ
ԹԵԼԼԼ.— արե մեջքս տրորի:

Ա. ԲԵԼ.— (Դուրից) Աղջիկ ԹԵԼԼԼ, արե մեջքս տրորի...

ԹԵԼԼԼ.— Հի՛, հաստի, դանդաղ, գալիս եմ, գալիս
(Դուրս է գնում):

ԱՍՆԱ.— (Ներսէս մեկնում) Այսքան խրտեղի չեղաւ

երևում է որ աղջիկը շատ է սիրում: Այնպէս է լալիս՝ ար-
ցունքները կարկուտի նման է թափում, որ մարդու խնդհն
է գալիս: Չգիտեմ որակից պատահեց այն արշին մաշին,
լինէր բէկի տղայ, կամ վաճառականի այն ատեն ուրիշ բան:
(Մոսկաւով պատահական) Այդ մեր կողմը եկողը ո՛վ է, ա՛հ,
ինչ գեղեցիկ երիտասարդ է: Կախճես բէկի տղայ լինի, եթէ
մարդ սիրահարուելու էլ լինի, զոնէ աչապխն սիրէ: Արդեօք
մե՞ղ մօտ է գալիս: Այո՛, ուղղակի մեղ մօտ է գալիս: Թող
դայ, չպիտի հեռանամ, եկաւ: (Գուրդ քաղիւում է, Ամանն
բաց է անում, Սիւլիքյանն մտնում է, Ասեան աշխատում է և
հետը ծածկել):

ՍԻԻԼ.— Սուլիքյան բէկը տ. ան է:

ԱՍԵԱ.— Այո՛, ատեն է, քիչ սպառնցէք այստեղ, իս-
կայն դեմ կանչեմ: (Գնում է):

ՍԻԻԼ.— Բէկի աղջիկը երեւի տա էր

Մեր Ասկարը շատ է հաւան կացել, ձեզ եմ ասում

Շատ է հաւար կացել

Ով կիմանար որ Սուլիքյան բէկը

Այսպէս նաշխուն աղջիկ է ունեցել, ձեզ եմ ասում

Աղջիկ է ունեցել:

Սիւտս, ո՛ր ախտս, ես չեմ գետել

Որ այդպիսի գեղեցիկն է եղել, ձեզ եմ ասում

Գեղեցիկն է եղել:

Իսկ ի՞նչ կը լինի, եթէ փոխանակ Ասկարի համար ուղիւս,
հէնց ինձ համար ուղիւս... Բայց ոչ, բնկերոջ նկատմամբ մի
այդպիսի վարմունք իմ կողմից նամարդութիւն կը լինի
Ասկարը ինձ այնքան վստահացել է, որ իբր պատգամաւոր
այստեղ է ուղարկել, միեւնոյն ժամանակ ինքը աղջկան սի-
րահարած է, նալլաթ չէլիմանին, մարդ պէտք է որ արե-
կամութեան մէջ չիտակ լինի, ոչինչ, ես կը փնտռեմ ինձ
համար մի ուրիշը:

Ս. Բէկ.— (Եկու է մտնում) Ա՛, Սիւլիքյան, որտեղից
որտեղ, խէր լինի: Նստիւ տեսնենք, ի՞նչ կայ ինչ չկայ:

ՍԻԻԼ.— Խէր չեղած ինչ պէտք է լինի, փառք Աստու-
ծոյ, ամէն ինչ կարգին է:

Ս. Բէկ.— Շատ գեղեցիկ, աստ տեսնենք ուրիշ ինչ կայ:

ՍԻԻԼ.— Գիտես ի՞նչ կա բէկ, այս աշխարհի գործերը
այնպէս են զացաւորում, որ մարդս մարդու միշտ կարիք է
զգում: Տեսնում ես, եւ յետոյ էլ այդ մարդու: Տես աղգու-
կան ես գտնում: Միայն պէտք է, որ աղգականդ քեզ յար-
մար լինի: Սրինակի համար, վերջինս քեզ մեր երիտա-
սարդ վաճառական Ասկարին:

Ս. Բէկ.— Ո՞վ է այդ Ասկարը:

ՍԻԻԼ.— Ճիշդ է, գու՛նքան ծանօթ չես, բայց նրա հօրը
լաւ ես ճանաչում, հանգուցեալին վաճառական Մուրադի
էին ասում, որ լաւ մարդկերանցից մէկն էր:

Ս. Բէկ.— Այո՛, լաւ էի ճանաչում, իսկապէս հանգուց-
եալը շատ լաւ մարդ էր, ի՞նչ է ասում այդ Ասկարը:

ՍԻԻԼ.— Ասկարի ասածը այն է, բէկ որ ուզում է քեզ
հետ աղգական դառնալ:

Ս. Բէկ.— Բայց չէ որ Սիւլիքյան, իմ աղջիկը դեռ երեխայ է

ՍԻԻԼ.— չեմ կարծում բէկ, որ երեխայ լինի, միեւնոյն
ժամանակ լաւ իմացիւր, որ Ասկարը մի ուրիշ մարդ է, և
եւ կարծեմ քեզ համար մի այդպիսի մարդու աղգականու-
թիւնը շատ օգտաւէտ կը լինի:

Ս. Բէկ.— Ես իսկապէս ասած, Սիւլիքյան, վաճառա-
կան դատակարար, սուրի եմ գերադասում քան թէ, ինձի-
ներ-միմիներ, գօստուր-մօխտուր, ատվաքաղ-մատվաքաղ,
ուշիգէլ-մուշիգէլների հետ ես գործ չեմ կարող ունենալ, և
չեմ էլ սիրում, միայն մի բան կայ, որ Ասկարին ես չեմ
տեսել, թէեւ գիտեմ որ հայրը լաւ մարդ էր, և մեծ էլ
կարողութեան տէր, բայց յաճախ պատահում է, որ լաւ
մարդիկ վատ որդիկ են ունենում:

ՍԻԻԼ.— Ո՛ր, բէկ, Ասկարը շատ խելացի և լաւ տղայ
է, եւ ես խնդրում եմ, որ ինձ վստահանաս ու խօսքերիս
հաւատաւ և եթէ իսկապէս Ասկարը վատ մարդ լինէր, մի-
թէ քո աղջիկը կը խնդրէի նիստ համար:

Ս. Բէկ.— Եթէ այդպէս է, համաձայն եմ, Աստուած
չնորհաւոր անէ:

ՍԻԻԼ.— (Ձեռքը քսնելով) Աստուած երկուսին էլ բախ-
տաւորեցնէ, որդկերանց տէր դառնան:

Մ. ԲԵԼԻ. — (Վեր կենտրոն) Հիմն հրամանեցէք միսս սենեակ-
կը թէյ խմենք և թէ խոտակցութիւնը շարունակենք: (Գնում են)

ԱՍԵԱ. — (Ներս և մեկնում) Առաւելած վայր, կենտրոնում
առաւելած զեղեցիկ աղայ չէի տեսել, այս պահին ճեղքից մի
անդամ էլ նայեմ... Եւ էլ այս աղին եմ սիրելու: Գիւղից
բան չտեսի մէկին վրայ սիրահարելուց յետոյ, եւ ինչու
թէի աղի նման մի կըխուսարդի չի սիրահարում:

Այն ո՞վ էր նայում

Սիրտս ինչու աղայիս տխրեց

Աղայում եմ քեզ ճէր իմ:

Ախ, ախ, ախ այրում եմ:

Որքան զեղեցիկ էր

Այն կըխուսարդ

Աղայում եմ քեզ ճէր իմ:

Ախ, ախ, ախ այրում եմ: (Գարկոյ մեծանում է)

ԹԵԼԼԻ. — (Ներս մեկնելով) Էս է քո հիւր, Եկաւ, և ինձ
աղային ձեռից ազատեց, թէ քեզ հարկէ կ'սկսեք: Եղբայրս
արդի, աղակեր չփեր: Ե՛ք, բարեւոյն գտնուաւ տարաւ:
էլիւնի է մէկը լինեք, ամենի ինձ և աղային ձեռից ազատեք:

Այ իմ սիրտ, սեղ եմ ազատում

Երեւր զերեկ մտածում եմ

Այն արտա աղակը թափում

Այրում եմ քայք քեզ չեմ տեսնում:

Դից կը լինեք յոնկարձ քայք (Ներս է մտնում ՎԵԼԼԻ)

Երում արտա մար քեզիք

Ձեռ քեզ քանոմ տուն տանելու

Սիրտս ԹԵԼԼԻ ինձ ամեն:

Եւ էլ կըծրի յայնպէս

Ծիծաղէի սպասուէի

Բո թէլին եմ քեզ ամեն

Մտնում կըծրի եւ քարէի

ՎԵԼԼԻ. — Մտնումս թէի տեսնուաւ եւ եւ:

ԹԵԼԼԻ. — Այո՛, տա է, ի՞նչ եւ ուզում:

ՎԵԼԼԻ. — Ձեր տնում գտնաւ կա՛յ:

ԹԵԼԼԻ. — Այո՛, կայ, ի՞նչ է:

ՎԵԼԼԻ. — Էս, բա ի՞նչ եւ չարանում:

ԹԵԼԼԻ. — Բայց դու ո՞վ ես:

ՎԵԼԼԻ. — Ես էս տան քիլիմին եմ: (Մեկնում) Բայց հիւ-
նայի աղջիկ է, կրկին էս տան աղայինն է:

ԹԵԼԼԻ. — Վիլիմին ի՞նչ բան է:

ՎԵԼԼԻ. — Վիլիմին... Բա դու դու տա ինձ սիրեցի՞ր:
դու ո՞վ ես:

ԹԵԼԼԻ. — Ես էս տան աղայինն եմ:

ՎԵԼԼԻ. — Ես էլ էս տան ծառան եմ:

ԹԵԼԼԻ. — Որ տան:

ՎԵԼԼԻ. — Հէց էս տան:

ԹԵԼԼԻ. — Վա՛յ, կարծես այս աղան զեղեց է:

ՎԵԼԼԻ. — Ինչի պիտի զեղ լինեմ, մարայ:

ԹԵԼԼԻ. — Ես մարայ չեմ:

ՎԵԼԼԻ. — Դու ինձ համար մարայ ես, մարայ:

ԹԵԼԼԻ. — Դէ՛, տա տեսնեմ, ի՞նչ եւ ուզում:

ՎԵԼԼԻ. — Քեզ եմ ուզում մարային քեզ: Հապաղում:

ՎԵԼԼԻ. — Հը՛, ինձ համար մարայ ես

եւ քո աղայի մարայ:

Ի՞նչ կըլի ինձ հար քեզ,

եւ քո ծանկից մարայ:

ԹԵԼԼԻ. — Դու ինձ համար մարայ չես

Ի՞նչ եւ ուզում ինձանից:

Էսան ախ է քո մեծանա

Որ որ է կը գայ աղայ: (Գար)

ՎԵԼԼԻ. — Աչքիս լայք, գնա էս հիւրին տա, մի գուր
դու, էս մի կրկին ճեղքար խոտ տեսեմ էս քեզ գնա (ԹԵԼԼԻ-
ին արտա և գնում): Գնա մարայ, գնա չեղանա, գնա:
Հիմադի աղջիկ է, թեղ աղա թէի աղջիկը ամեն, եւ էլ
արան եմ տեսնուաւ, թեղ կրկինս հարսանիքը մի օրում
լինի: (Ներս և մեկնում Սարսի Բեկ և Սիւրկյան):

ՍԻԻԼ. — Ա՛, դու եւ ՎԵԼԼԻ, ինձայ թէ ինչու եւ ԵԼԼԻ:
Բեկ տալով ցտեսութիւն:

Ս. ԲԵԼԻ. — Ցտեսութիւն, գնա քայք: Աղջի ԹԵԼԼԻ:
Գիւղից քայքի և Սեւան տա թեղ աղադ դու: Աղջկան
էլ ասեմ, տեսնեմ ի՞նչ է ամեն: (Ներս և մեկնում) Հը,
աղջիկս, ինչու աղայիս սիրտը եւ, ի՞նչ է պատանել, հի-
նանդ ի՞նչ չես:

ԳԻԻԼ. Ո՛հ, հայրիկ լաւ եմ:

Ս. ԲԷԿ. — Ծառ լաւ: Աղջիկս գիտես ի՞նչ կայ:

ԳԻԻԼ. — Ո՛հ, հայրիկ:

Ս. ԲԷԿ. — Եթէ չըզիտես, ուրեմն գիտցիր որ քեզ ուզում եմ ամուսնացնել:

ԱՍԵԱ. — (Մեկրտի) Ախառս տղան ձեռքիցս դնաց:

ԳԻԻԼ. — Հայրիկ, ի՞նչ եմ ամուսնանալու ժամանակն է:

Ս. ԲԷԿ. — Ծառ լաւ ժամանակդ է: Երեսաւ խօսէ՞ս, ամեն բան գիտես, ամեն ինչ հասկանում ես: Քեզ մի այնպիսի վաճառականի եմ տալիս, որ թէ երիտասարդ է, թէ հարուստ և թէ մեծ կարողութեան տէր:

ԳԻԻԼ. — Հայրիկ, չբարկանաս, ես չեմ ուզում ամուսնանալ...

Ս. ԲԷԿ. — Տես, մի յիմարանար, որ միջնորդին խօսք տվի դնաց:

ԱՍԵԱ. — Փառք Աստուծոյ, եկող տղան միջնորդ է եղել:

ԳԻԻԼ. — Ո՛հ, հայրիկ ես չեմ ուզում ամուսնանալ:

Ս. ԲԷԿ. — Լա՛ւ, լա՛ւ, նազ մի անի, գիտեմ որ սրտով ուրախ ես:

ԳԻԻԼ. — Ոչ հայրիկ, ճշմարիտն եմ ասում, որ ես չեմ կամենում ամուսնանալ: Ուզում ես ինձ խօսիլ, սոխիլ, միայն մի ամուսնացնիր:

Ս. ԲԷԿ. — (Զայրանալով) Դու ճշմարիտ ես ասում: Այդ ի՞նչ յիմար խօսք է: Ինչպէս թէ ամուսնանալ չես ուզում, առնուր պիտի մնաս, չէ, ես պարտաւ մարդ նայող չեմ:

ԳԻԻԼ. — (Լալով) Ես մարդու դնալ չեմ ուզում:

Ս. ԲԷԿ. — Ինձ նայիր, մի գծի, դու խօսեցու ի՞նչ իրաւունք ունես, երբ հայրդ քեզ ամուսնացնէ դու պարտաւոր ես հնազանդուել:

ԱՍԵԱ. — Ի հարկէ, որ այնպէս է:

ԳԻԻԼ. — Ես չեմ ուզում ամուսնանալ:

Ս. ԲԷԿ. — Այդ քո դործը չէ, ի՞նչպէս կարող ես չամուսնանալ: Հայրդ հրամայում է քեզ ամուսնանալ-ամուսնացիլ, իսկ եթէ չստի ել դէս ու դէն անես, ականջիդ կը

քանեմ ու պատին կը գամեմ: (Գիւղօտիս շալիս և իսկ Սուրբանի թիկ շարկացած ման գալիս, յետոյ մեղմացած): Աղջիկս չլինի՞ դու կարծում ես քեզ վատ մարդու եմ տալիս, չէ, ես քեզ այնպիսի մարդու եմ տալիս, որ կարծես թաղաւորի դաւակ լինի:

ԳԻԻԼ. — Հայրիկ, Աստուած վկայ, ես չեմ ուզում ամուսնանալ: Թող ինձ, որ տանը մնամ:

Ս. ԲԷԿ. — Աղջիկս, մի հակառակիր, հօրդ խօսքերին հնազանդուիր, ապա թէ ոչ Աստուած քեզ կը պատժէ: Այս ալ խնայիր, որ եմ խօսքս խօսք է, ես այն մարդուն խօսք եմ աւել, այսօր վաղը նշանդ կ'ուտն, քեարքին կ'կտրեն: Հարսանիքը կ'լինի, մարդու կ'գնաս, ամուսինդ էլ հարուստ, ինքը լաւ մարդ, առն ու կրկանների տէր կ'լինես, ես էլ այս ծեր օրերիս մի քիչ կը հանգստանամ... Քեզ ինչ որ ասում եմ դու իմ խօսքերին լսիր:

ԳԻԻԼ. — Հայր, եթէ ուզում ես որ ես ամուսնանամ, այն ժամանակ թող ես իմ ուզածին ամենեմ:

Ս. ԲԷԿ. — Աղջիկս, ո՞վ է քո ուզածը, աստ տեսնեք:

ԳԻԻԼ. — Ինձ զցեց այս դարձրի մէջ
Արշին մալ ալան
Հալ չմնաց իմ սրտիս մէջ
Այրում իմ
Զօր ու զիշեր մտածում եմ
Արշին մալ ալան
Եւ կարծես թէ երազում եմ
Տանջում եմ
Քեզ անանկուտ պէս սիրելի
Արշին մալ ալան
Յրէց օր խելագարեցի
Մտնում եմ

Ս. ԲԷԿ. — Աղջիկս, արշին մալ ալանն ո՞վ է... (Մեկրտի) Զլինի թէ մօրաբորջ հետ եկող տղան է:

ԳԻԻԼ. — Եթէ ես ամուսնանալու լինեմ, միայն նրան կը դնամ:

Ս. ԲԷԿ. — Այդ ինչե՞ր ես դուրս տալիս, յիմար աղջիկ, մի բազարի լակոտի հետ պիտի ամուսնանաս, խելագարուել

դերով ամուսնացայ և շատ էլ լաւ արի: Այսպիսով հիմա
զոնէ տեսած ու սիրած աղջկանս հետ կամուսնանամ ու աղ-
ջիկն էլ ինձ կը սիրէ:

Ինքս հարուստ, վաճառական լինելով
Գիտմամբ շրջիկ չթէ վաճառ. ես դառալ
ու բանի օր փողոցները ման գալով
Վերջ ի վերջոյ ես իմ ուզածս գտայ:
Եկ եկ աղաւանկս
Եկ դու իմ սոգնակդ եկ
Ապստամ եմ, շուտ արա,
Այրուս եմ, շուտ եկ, եկ, եկ:

Գնամ տեսնեմ, խալտս պատուէրներս կատարել է՞, թէ՞ ոչ:
(Գնում է, քիչ Դեսոյ դրսից ձայներ է լսում, մի քանի տրեք
Գիւղօհրան ներս եկ գցում սենեակ, ու դուռը վախկոյով զնում
են: Գիւղօհրա չալով ընկնում է բազկաքոռի վրայ):

ԳԻԻԼ.— Տէր Աստուած, միթէ սա երազ է, միթէ ես
պիտի գնամ իմ չսիրածին, ինձ բռնութեամբ ամուսնացնում
են, ինձ բաժանում են իմ սիրածից և չգիտեմ թէ ո՛ւրն են
ապրիս: Ես չեմ ուզում հարստութիւն, ես իմ սիրածին եմ
ուզում: (Երեսը համկելով շաղիս է: Երգ)

Եարա, ինչ մեզք էի գործել
Որ ընկայ այս տանջանքի մէջ
Աղաչում եմ քեզ Աստուած իմ
Շուտ ազատիր կամ տուր ծնծ վերջ
Միթէ ես նրան սիրելով
Գործեցի ես մի մեզք
Աղաչում եմ քեզ Աստուած իմ
Շուտ ազատիր, կամ տուր ինձ վերջ:

Ես այլեւս չեմ կարող սպասել, աւելի լաւն այն է որ ինքս
ինձ սպանեմ, կամ խեղճեմ ու ազատեմ: (Իր ջաղը ող-
բում է, որ ինքն իրան խեղդէ, բայց այդ միջոցին արշին մալ
ապակի ձայնն է լսում, զարմացած ակնոց է դնում, և այդ
ձայնն նրան ուրախացնում է):

ԱՍԿ.— (Բեմի յետից) Արշին մալ ալան: (Մտնում է)
ԳԻԻԼ.— (Զարմացած նայում է) Դո՛ւ ես, թէ ուրիշն է:
ԱՍԿ.— Ես եմ, ես եմ Գիւղօհրա, հանգիստ եղիւր:

ԳԻԻԼ.— Տեսնո՞ւմ ես, զլիւս ինչեր բերին, եթէ քեզ էլ
ուշանայիր, ինքս ինձ խեղճած պիտի լինէ: Բայց դու որ-
տեղից եկար այստեղ: Եթէ կարելի է փախչենք այստեղից:

ԱՍԿ.— (Ծիծաղելով) Իմ անից ո՛ւր փախչենք:

ԳԻԻԼ.— Ի՞նչ ես ասում, այս ո՛ւր տունն է:

ԱՍԿ.— Սա իմ տունն է, որ յետոյ քո տունը պիտի լինի:

ԳԻԻԼ.— Ի՞նչ ես ասում, ես չեմ հասկանում: Ո՞վ էր
ինձ փախցնողը:

ԱՍԿ.— Այդ մարդկանց ես էի ազատել:

ԳԻԻԼ.— Էլի հասկացայ: Ի սէր Աստուծոյ ինձ բա-
ցառէ այս կատակը:

ԱՍԿ.— Լսիր, Գիւղօհրա, քեզ սիրահարում արշին
մալչին ես եմ, այն վաճառականը, որին հայրդ կամենում
էր քեզ տալ, դարձեալ ես եմ, ես գիտմամբ արշին մալչի
դարձայ, որպէսզի աղջկան տեսնեմ և ստնեմ, և վերջապէս
քեզ դադայ: Հօրիցդ ուղեցի նա էլ տանց, բայց հայրդ էլ չէր
իմանում, որ ես արշին մալչին եմ, որովհետեւ նա ինձ
չէր տեսած, բայց հօրս կողմանէ լսել ու ճանաչել է:

ԳԻԻԼ.— Անխիղճ, դու ինձ չը խղճացիր: Քիչ էր մնում
որ հայրս ինձ սպաներ, և յետոյ ես էլ ուզում էի վերջ տալ
իմ կեանքին: Եթէ գիտենայի որ այդպէս ես, քեզ չէի սիրէ:

ԱՍԿ.— Դէ հիմի գնանք մէկ-մէկ բոլոր սենեակները ցոյց
տամ և խալայիս էլ տեսնենք: (Գնում են):

Ս. ԲԷԿ.— (Մտնելով) Էլի հօր սիրտ է: չկարողացայ հաճ-
բերել, ասացի գնամ տեսնեմ, չլինի աղջիկս զլիւսն մի փոր-
ձանք բերի, բայց ո՛ւր են, մարդ չի երևում: (Ափիւն խփե-
լով): Է՛յ, ո՞վ կայ այդտեղ:

ԱՍԿ.— (Մտնում է) Բարեւ Սուլթան Բէկ, բարեւ եկաք:

Ս. ԲԷԿ.— (Զարմացած) Տղայ, դու Ասկեան ես, թէ
արշին մալչին:

ԱՍԿ.— Ո՛չ բէկ, ես Հաճի Մուրադու տղայ Ասկեան
եմ և ինքս էլ վաճառական:

Ս. ԲԷԿ.— Ասում էի է՛... Միայն աչքիս այնպէս երե-
ւաց, որ մօտս կանգնողը այն լսկտան էր:

ԱՍԿ. — Ո՞ր լակտը, Բէկ:

Ս. Բէկ. — Ոչինչ, մի արշին մալչի կար:

ԱՍԿ. — Հա՛, իմացայ, չլինի թէ աս արշին մալչին որից դու ուզեցիր նրա խալան, իսկ նա խալայի փոխարէն քո աղջկանը, իսկ դու նրան դուրս զննեցիր, ասալէս չէ:

Ս. Բէկ. — Ասենք թէ, այդ այդպէս է, բայց դու որտեղից դիտեց:

ԱՍԿ. — Ինչպէ՞ս չգիտենամ, քանի որ ես ինքս եմ:

Ս. Բէկ. — Ի՞նչ ես խօսում:

ԱՍԿ. — Այո՛, այո՛, ես այնպէս արեցի, որ այդպէսով աղջկան տեսնեմ, յետոյ ամուսնանամ:

Ս. Բէկ. — Ընձարթե՞ս ես ասում:

ԱՍԿ. — Այո բոլորէի աղջիկդ կգայ այստեղ և կը հաստատուէ: Գիւլզօնի, Գիւլզօնի, եկ այստեղ:

Գիւլ. — (Հօրը դիմելով) Տեսնում ես հայրիկ, թէ քո ուզածը եղաւ և թէ իմ սիրածը:

Ս. Բէկ. — Հիմի հասկացայ, շատ օգնեալս ես եղի, քո հանգուցեալ հայրդ այդպէս չէր: Ե՛, ինչպէս ե՞ս, լա՞ւ ես... Աղջիկ, Գիւլզօնի, մօտեցիր: Դու որան կերթաս:

Գիւլ. — Այո, կերթամ:

Ս. Բէկ. — Դէ՛, դեմ ճանաչումը: Շատ լաւ, շատ գեղեցիկ, բա քո խալան ի՞նչ եղաւ, և խկապէս նա քո խալան է՞ր, թէ դա էլ մի օգնեալութիւն էր:

ԱՍԿ. — Ոչ, խկապէս խալտս էր:

Ս. Բէկ. — Եւ ինքն էլ այրի՞ է:

ԱՍԿԵԱՐ. — Այո՛, այրի է:

Ս. Բէկ. — Դէ՛, բէ՛ր, ես էլ նրան տանեմ է՛:

ԱՍԿ. — Բան չեմ տեսնում, առ: Գիւլզօնի, մի խալայիս այստեղ կանչիր: (Գիւլզօնի դնում է):

Ս. Բէկ. — Ես էլ նրան տանեմ, նա այրի, ես այրի: Բժիշկն էլ, որ տեսի խալային, անպատճառ խորհուրդ կտայ ամուսնանալ:

ԱՍԿԵԱՐ. — Դէ՛, հիմի հասկացար բէկ, թէ ինչ է նշանակում երկու կողմից ազգական չինելը:

Am
2017
հունիս 0

ԳԻՆ 20 ՂՐԾ.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0385967

73.679